

การพัฒนาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน บ้านบางใหญ่หมู่ที่ 4 ตำบลบางนายสี อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา

Development Knowledge to Develop an Integrated Agricultural Business of
Ban Bang Yai Community Enterprises, Moo 4, Bang Nai Se Sub-District,
Takuapa District, Phang Nga Province.

สายันต์ ปานบุตร และคณะ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานของชุมชนบ้านบางใหญ่ 2) ศึกษาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่และ 3) เพื่อการพัฒนาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสังเกต การสัมภาษณ์แบบมีส่วนร่วม และการประชุมกลุ่มย่อยผลการวิจัยพบว่า

ผลการศึกษาศักยภาพด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานของวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ก่อให้เกิดความช่วยเหลือระหว่างกันทางการเกษตรร่วมกันแก้ไขปัญหาและแบ่งกลุ่มกิจกรรมออกเป็น 3 กิจกรรมการผลิตที่มีความหลากหลายสามารถระดมทุนจากสมาชิกอย่างเป็นระบบ ศักยภาพของกลุ่มมีดังนี้ คือ ศักยภาพด้านการรวมพลังและความสามัคคีศักยภาพด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศักยภาพด้านการแสวงหาความรู้ในเรื่องการปรับปรุงคุณภาพของดินศักยภาพด้านการเรียนรู้ทำบัญชีต้นทุน กำไร และศักยภาพด้านการแสวงหาและการจัดการตลาด

ผลการศึกษาองค์ความรู้การทำธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานโดยการนำเกษตรกรไปศึกษาดูงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ และถอดประสบการณ์จากการศึกษาดูงานเป็นองค์ความรู้เพื่อนำมาใช้พัฒนาของกลุ่มของตนเอง สรุปได้ดังนี้ คือ องค์ความรู้ด้านการเกษตร การแสวงหาความรู้ การรวมกลุ่มและบริหารกลุ่ม บริหารจัดการกลุ่ม การมีส่วนร่วม การถ่ายทอดความรู้ ผู้นำท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น ภายหลังจากการศึกษาดูงานจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จแล้วเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ยังคงสนใจเรียนรู้วิธีการต่างๆ และนำองค์ความรู้เหล่านี้มาช่วยพัฒนาตนเองและสมาชิกให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้เห็นผลสำเร็จ

จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์องค์ความรู้ที่ได้ไปศึกษาดูงาน และเชิญนักวิชาการ ประชาชนชาวบ้าน มาอบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ สามารถพัฒนาหลักสูตรเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาวิสาหกิจกลุ่มที่สนใจอื่น ๆ ได้ หลักสูตรที่ได้จากการพัฒนา คือ “การจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน” โดยหลักสูตรมีหน่วยโดยนำองค์ความรู้มาแสดงในรูปแบบของ Web Application ในการนำเสนอใช้ชื่อเว็บไซต์การเรียนรู้ทั้งหมด 8 หน่วย ใช้เวลาเรียน 60 ชั่วโมง วัตถุประสงค์ของหลักสูตร คือ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เข้าใจเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการธุรกิจเกษตร มีทักษะและสามารถจัดการธุรกิจเกษตรได้อย่าง

* นักศึกษาวิทยาลัยชุมชนพังงา

มีประสิทธิภาพและสามารถนำความรู้ไปพัฒนาวิสาหกิจชุมชนได้จากผลการดำเนินกิจกรรมพัฒนาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานของวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ “วิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่” ภายใต้อ URL : kasetcc.comuv.com

คำสำคัญ : วิสาหกิจชุมชน , ธุรกิจเกษตรแบบผสมผสาน

Abstract

The purpose of this research were to study : 1) the potential combination of the agricultural business of Ban Bang Yai community ; 2) the academic knowledge to develop an integrated agricultural business of Ban Bang Yai community enterprises ; 3) the development of integrated agricultural business knowledge to develop Ban Bang Yai community enterprises. The qualitative research methods such as ; collecting data by observation, sharing interview and small group meeting were used in this research. The research results revealed that:

The potential of agricultural business combination of Ban Bang Yai community enterprises caused to share helping about the agricultural business, to solve the problems and divided into 3 groups events with a variety of production activities, can raise funds from members systematically. The potential of the group are as the following; the capabilities of power and unity, sharing and exchange knowledge, enhancing their knowledge about solving the quality of the soil, learning about accounting of costs and profits, and selling and marketing management.

The summarize of the study of knowledge integration by making agricultural the farmers to study in the successfully community enterprises and removing the experience of the study is to apply the knowledge to develop their own group are as follows: pursuits integration and management, group management, group participation, knowledge transferring, local leaders and local knowledge. After the study of the successfully community enterprises, the farmers of Ban Bang Yai communities enterprises still interested in learning how the various and knowledge to help develop these activities and group member can continue to success.

From the analysis, knowledge synthesis and invited technocrats and local scholars who came to train and transfer of knowledge to the members of Ban Bang Yai community enterprises, can develop a curriculum to be used in the development of enterprise group to other courses of the development that is “the management knowledge to develop an integrated agricultural business to develop community enterprises”. The curriculum has 8 units and spent 60 hours learning. The objectives of

the course is to provide students with knowledge understanding about the importance of agricultural business management, agricultural management skills and be able to apply the knowledge and ability to develop the community enterprises effectively. The results of operations and agricultural business management knowledge of Ban Bang Yai community enterprises was presented in form of Web Application using delivering the site name “ Ban Bang Yai community enterprises” under the url : kasetcc.comuv.com.

Keywords : Community Enterprises , Integrated Agricultural Business

บทนำ

ระบบเกษตรแบบผสมผสาน (Integrated Farming System) เป็นระบบการเกษตรที่มีการเพาะปลูกพืชหรือการเลี้ยงสัตว์ชนิดต่าง ๆ อยู่ในพื้นที่เดียวกันภายใต้การเกื้อกูลประโยชน์ต่อกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยอาศัยหลักการอยู่ร่วมกันระหว่างพืช สัตว์ และสิ่งแวดล้อมการอยู่ร่วมกันอาจจะอยู่ในรูปความสัมพันธ์ระหว่างพืชกับพืช พืชกับสัตว์ หรือสัตว์กับสัตว์ก็ได้พลูสวัสดิ์ อาจละกะและคณะ (2536) รายงานว่าระบบเกษตรผสมผสานที่มีการปลูกพืชที่มีความหลากหลายผสมผสานกัน และมีการเกื้อกูลซึ่งกันและกันในลักษณะของการปลูกต่างระดับ (Multistory) โดยเลียนแบบลักษณะป่าธรรมชาติจะทำให้ความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาเป็นไปอย่างเหมาะสมเช่นการหมุนเวียนของธาตุอาหารในระบบการควบคุมโรคและแมลงเป็นไปตามธรรมชาติลดการใช้สารเคมีเพิ่มความยั่งยืนในการให้ผลผลิตระบบเกษตรผสมผสานจะประสบผลสำเร็จได้จะต้องมีการวางรูปแบบ และดำเนินการโดยให้ความสำคัญต่อกิจกรรมแต่ละชนิดอย่างเหมาะสมกับสภาพ แวดล้อมทางกายภาพ เศรษฐกิจ สังคม มีการใช้แรงงาน เงินทุน ที่ดิน ปัจจัยการผลิตและทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนรู้จักนำวัสดุเหลือใช้จากการผลิตชนิดหนึ่งมา

หมุนเวียนใช้ประโยชน์กับการผลิตอีกชนิดหนึ่งกับการผลิตอีกชนิดหนึ่งหรือหลายชนิดภายในไร่ ไร่ นาแบบครบวงจร ตัวอย่างกิจกรรมดังกล่าว เช่น การเลี้ยงไก่ หรือสุกรบนบ่อปลา การเลี้ยงปลา ในนาข้าว การเลี้ยงผึ้งในสวนผลไม้เป็นต้น (สิน พันธุ์พินิจ, 2544)

จังหวัดพังงามีผู้ ประกอบอาชีพ เกษตรกรรม จำนวน 47,261 ครัวเรือนพื้นที่ ทำการเกษตร 1,128,824 ไร่จากพื้นที่ทั้งหมด 2,606,812 ไร่พืชเศรษฐกิจหลักคือยางพารามี การปลูกรวม 745,505 ไร่คิดเป็นร้อยละ 66.04 ของพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด โดยในปี 2554 มีผลผลิตรวม 156,564 ตัน มูลค่า 17,809.37 ล้านบาทโดยมีพื้นที่ปลูกยางพาราในทุกอำเภอ รองลงไปคือปาล์มน้ำมันมีการปลูก 181,884 ไร่ ผลผลิตรวม 362,832 ตัน มูลค่า 1,934.19 ล้านบาทโดยมีพื้นที่เพาะปลูกกระจายไปในทุกอำเภอ (สำนักงานจังหวัดพังงา, 2555)

บ้านบางใหญ่ ตั้งอยู่ที่หมู่ที่ 4 ตำบล บางนายสี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีพื้นที่ ส่วนใหญ่เป็นที่ราบเชิงเขาและที่ราบลงไปสู่ ทะเลอันดามันทางทิศตะวันตก ซึ่งมีลักษณะ เป็นอ่าวและป่าชายเลน มีการทำสวนยางพารา สวนปาล์ม น้ำมัน สวนผลไม้ และการทำประมง สภาพภูมิอากาศโดยทั่วไปมีฝนตกชุกเกือบตลอด ทั้งปี ตั้งแต่เดือนเมษายนถึงเดือนพฤศจิกายน

มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 293 ครัวเรือน ครัวเรือนที่ทำการเกษตร จำนวน 260 ครัวเรือน ประชากรรวม 1,172 คน แยกเป็นชาย 630 คน หญิง 542 คน ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนา อิสลามร้อยละ 85 และศาสนาพุทธร้อยละ 15

ประชาชนบ้านบางใหญ่ นำโดยนาย อภิชัย ช่วยสมบูรณ์ ได้มีแนวคิดในการรวมกลุ่มกันดำเนินกิจกรรมด้านการทำการเกษตร ซึ่งได้รวบรวมสมาชิกในหมู่บ้านที่มีความคิดเห็นตรงกันในเรื่องการทำการเกษตร จึงได้รวมกลุ่มกันเพื่อดำเนินกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และได้จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ขึ้นเพื่อให้สมาชิกได้รู้จักการออม และสามารถกู้เงินจากกลุ่มออมทรัพย์นำไปใช้ในยามฉุกเฉินได้ ซึ่งมีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาสนับสนุนและให้ความรู้ โดยมีนายเอนก จีวะรัตน์ เกษตรกรดีเด่นแห่งชาติสาขาไร่นาสวนผสม จังหวัดพังงา ได้เข้ามาแนะนำให้กลุ่มจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน เพื่อที่จะได้ดำเนินกิจกรรมงานทางด้านการทำเกษตรแบบผสมผสานได้สมบูรณ์มากขึ้น ทางกลุ่มจึงได้ขอจัดตั้งเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชนไร่นาสวนผสมและเกษตรผสมผสานบ้านบางใหญ่ วิทยาลัยชุมชนพังงามีพันธกิจในการสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในปีงบประมาณ 2555 จึงได้ดำเนินการศึกษาชุมชน พบว่า กลุ่มวิสาหกิจชุมชน บ้านในหนด อำเภอกะปง จังหวัดพังงา ดำเนินการเกษตรแบบผสมผสานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงจนประสบความสำเร็จ สามารถเป็นแบบอย่างที่ดี และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับผู้ที่สนใจศึกษาและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ต่อมาในปีงบประมาณ 2556 วิทยาลัยชุมชนพังงาจึงได้ดำเนินการศึกษาชุมชนเพื่อพัฒนาและขยายผลอย่างต่อเนื่อง พบว่า ชุมชนบ้านบางใหญ่ มีศักยภาพที่สามารถพัฒนาให้เกิดความเข้มแข็ง

และประสบความสำเร็จได้ เนื่องจากมีประชาชนรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนด้านเกษตรแบบผสมผสาน

วิทยาลัยชุมชนพังงาได้เล็งเห็นความสำคัญในเรื่องดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ ม.4 ต.บางนายสี อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา” ดังนั้น ผลการวิจัยจะก่อให้เกิดการพัฒนา เรื่ององค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ และผู้ที่สนใจได้นำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไปโดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาศักยภาพด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานของชุมชนบ้านบางใหญ่ 2) ศึกษาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ 3) การพัฒนาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ที่ปรึกษากลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ นายเอนก จีวะรัตน์

กลุ่มที่ 2 ประธานกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ นายอภิชัย ช่วยสมบูรณ์

กลุ่มที่ 3 สมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ จำนวน 25 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์ แบบสังเกตการณ์ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์และการสังเกตแบบมีโครงสร้าง โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบ ในการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์ให้สอดคล้อง กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2 จัดทำแนวคำถามของแบบ สัมภาษณ์และแบบสังเกตการณ์ฉบับร่างนำเสนอ อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้อง

1.3 นำแนวคำถามมาแก้ไข ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ

2. ประเด็นคำถามในการจัดทำ เวทีชุมชน ผู้วิจัยตั้งประเด็นคำถามและให้ผู้เข้า ร่วมเวทีชุมชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระโดย ประเด็นคำถามได้มาจากการสังเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่ เกี่ยวข้อง กรอบแนวคิดของเรื่องที่ศึกษา

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเก็บจาก ข้อมูล 2 ประเภทคือ

1. การสัมภาษณ์และการสังเกต การณ์ผู้วิจัยได้ทำการขออนุญาตผู้ให้ข้อมูล และ นัดหมาย เพื่อสัมภาษณ์และสัมภาษณ์ในประเด็น ตามแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้น

2. การจัดทำเวทีชุมชน ผู้วิจัยจัดทำ เวทีชุมชนและเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมร่วม กันสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของแต่ละ คนได้ตามประเด็นคำถามที่ได้กำหนดไว้ และมีการบันทึกเทปและรูปภาพระหว่างการจัดทำเวที ชุมชน

3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้สื่อที่ พัฒนาขึ้นแก่สมาชิก โดยการจัดทำจัดทำสื่อ ออนไลน์ เอกสาร แผ่นพับ กระดานความรู้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

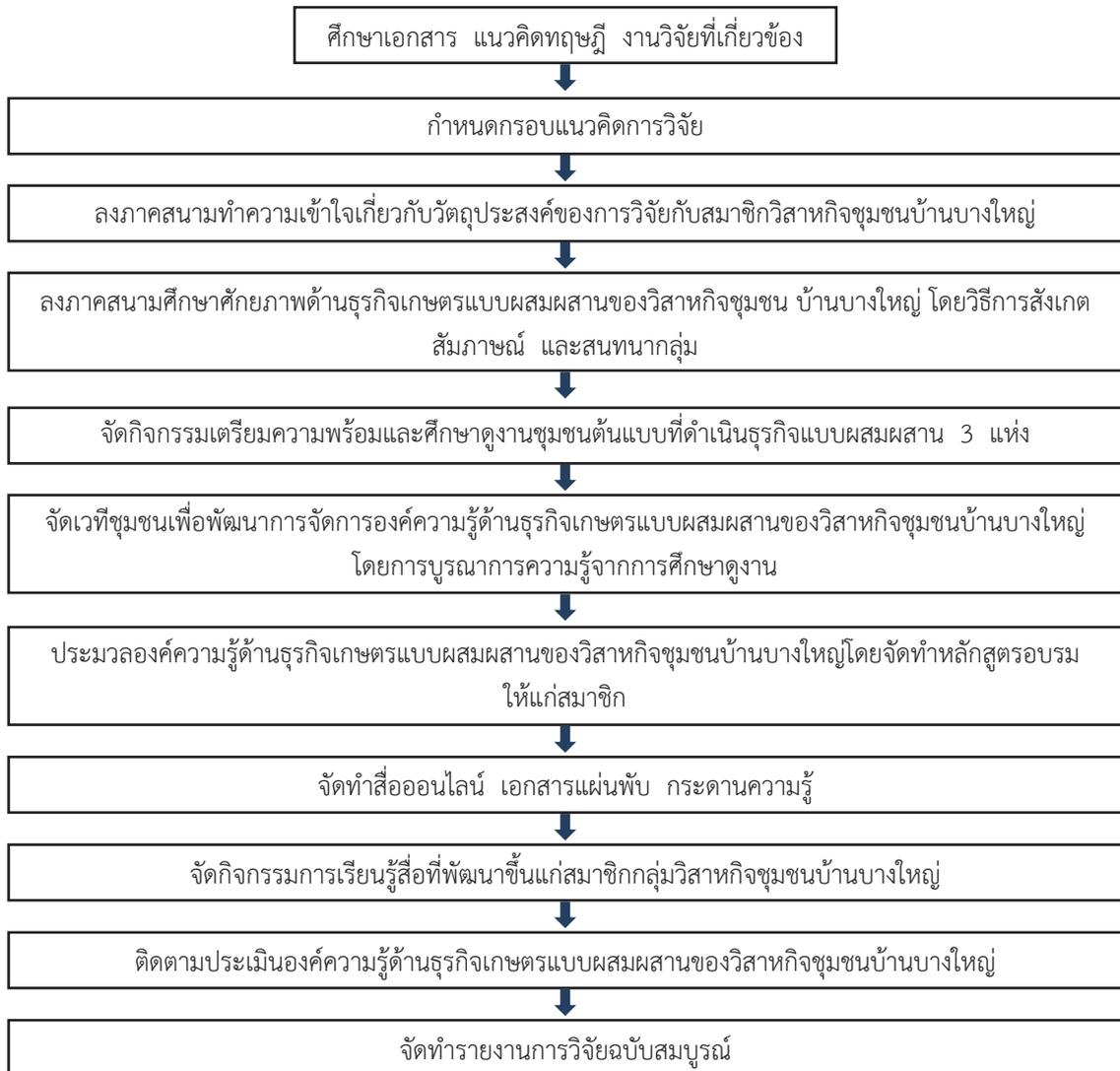
การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ใช้ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) รายงานผลเป็นการบรรยายประกอบ การวิเคราะห์นำเสนอในรูปแบบของตารางและ แผนภาพ และวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลจาก แบบสอบถามแบบสัมภาษณ์การสัมภาษณ์แบบ เจาะลึกและการประชุมกลุ่มย่อยพร้อมทั้งนำเสนอในรูปแบบของตารางและแผนภาพ

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ระยะเวลา ตั้งแต่เดือนมกราคม 2556 ถึงเดือนกันยายน 2556

6. สรุปขั้นตอนการวิจัย

สรุปและอภิปรายผลการศึกษาวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่สามารถสรุปและอภิปรายผลการศึกษาวิจัยดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่

สภาพทั่วไปของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ จากการรวมกลุ่มของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการต่างๆ เริ่มต้นมีจำนวนสมาชิก

เพียง 25 คนมีการจัดตั้งกลุ่มโดยใช้กิจกรรมอบรมทุกวัน 5 ของเดือนมีการจัดประชุมกลุ่มเพื่อระดมความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนความรู้และร่วมกันแก้ไขปัญหาต่างๆ ของสมาชิกการระดมความคิดเห็นจากเวทีชุมชนทำให้ทราบถึงขั้นตอนการสร้างกลุ่มและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ คือ เกิดจากปัญหาการเกษตรของชุมชนเช่น ปัญหาการตลาด ผลผลิตตกต่ำ ต้นทุนการผลิตสูง การขาดแคลนที่ดินทำกิน ภาระหนี้สิน ปัญหาการขาดความรู้ทางวิชาการ

เกี่ยวกับการผลิตภัยธรรมชาติการจัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่นั้น เกิดจากผลการระดมความคิดเห็นจากเวทีชุมชนส่วนใหญ่มาจากเหตุผลคือทำการเกษตรแล้วไม่ได้ผลดีมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้นและหารายได้เสริมอื่นเพิ่มไม่ได้มีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่สมาชิกเข้าใจหลักการและวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกลุ่มการบริหารงานของกลุ่มมี นายอภิชัย ช่วยสมบูรณ์ เป็นประธานกลุ่ม การบริหารจัดการในกลุ่มแม้ว่าจะมีประธานกลุ่มแล้วแต่ภายในกลุ่มก็อาศัยการจัดเป็นแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมสมาชิกกลุ่มที่รับผิดชอบในแต่ละกิจกรรมก็จะช่วยกันลงมือทำงานสมาชิกรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันรวมทั้งพบว่าการแบ่งหน้าที่กันในสมาชิกแต่ละกิจกรรมมีส่วนทำให้สมาชิกเพิ่มความไว้วางใจในการทำงานกันมากยิ่งขึ้นด้วยซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมใจ ยาป่าคาย (2545) ได้กล่าวว่าแนวทางการพัฒนาเครือข่ายจะต้องมีการจัดเวทีหารือถึงแนวทางการพัฒนาร่วมกันตลอดจนต้องมีการแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงานที่ชัดเจนมีการวางแผนกิจกรรมติดตามประเมินผลการทำงานร่วมกันเป็นระยะๆ โดยเชิญผู้รู้ภายใน/ภายนอกมาให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งวรเชษฐ์ ชาวเหนือ (2544) ได้กล่าวถึงความสำเร็จว่าต้องอาศัยการสนับสนุนปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายปัจจัยแต่ที่สำคัญประการหนึ่งคือความขยันหมั่นเพียรจะช่วยให้การทำเกษตรทฤษฎีใหม่ประสบผลสำเร็จ

2. ผลการศึกษาศักยภาพด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานของวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่

ศักยภาพด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานของวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ ก่อให้เกิด

ความช่วยเหลือระหว่างกันทางการเกษตรร่วมกันแก้ไขปัญหาและแบ่งกลุ่มกิจกรรมออกเป็น 3 กิจกรรมการผลิตที่มีความหลากหลายสามารถระดมทุนจากสมาชิกอย่างเป็นระบบมีการพบปะกันอย่างสม่ำเสมอทุกเดือนสอดคล้องกับ ธนรักษ์ เมฆขยายและศุภลักษณ์ ล้อมลาย (2553) ได้ศึกษากระบวนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ พบว่าศักยภาพของชุมชนมีอยู่ภายในตัวเองแต่ไม่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นได้กระทั่งเมื่อมีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรเศรษฐกิจพอเพียงฯ ศักยภาพของกลุ่มดีขึ้นก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงในหลายด้านทั้งด้านความรู้การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมและมีความสามัคคีภายใต้การบริหารจัดการที่ดีของหัวหน้ากลุ่มและสมาชิกกลุ่มทำให้เกิดศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มและนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้สอดคล้องกับ นันทิยา แสนโกศิก (2549) ที่ได้ศึกษาศักยภาพทางด้านการจัดการองค์กรของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านตาด พบว่า กลุ่มมีการจัดตั้งคณะกรรมการโดยการลงคะแนนเสียงคัดเลือกโดยอำนาจการตัดสินใจส่วนใหญ่ขึ้นกับประธานและคณะกรรมการร่วมกันตัดสินใจทำให้เกิดการทำงานอย่างเป็นทีมและเป็นระบบมากขึ้น ทางกลุ่มนั้นมีความรู้ความสามารถในเรื่องการผลิตเป็นอย่างดีโดยเฉพาะประธานกลุ่มที่ได้เรียนรู้มาจากการสถาบันสอนทำขนมหลายที่ด้วยกันและสมาชิกภายในกลุ่มก็เคยทำขนมมาก่อนบุคคลในกลุ่มสามารถทำงานได้ทุกหน้าที่ดังนั้นจึงไม่มีปัญหาเมื่อมีคนใดคนหนึ่งไม่สามารถทำงานได้กลุ่มมีความเข้มแข็งและสมาชิกในกลุ่มมีความสามัคคี ผลการศึกษาศักยภาพด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานของวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่นี้ มีดังนี้ คือ ศักยภาพด้านการรวมพลังและความ

สามัคคี ศักยภาพด้านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศักยภาพด้านการแสวงหาความรู้ในเรื่องการปรับปรุงคุณภาพของดิน และศักยภาพด้านการเรียนรู้ทำบัญชีต้นทุน กำไร และศักยภาพด้านการแสวงหาและการจัดการตลาดจัดจำหน่าย และสอดคล้องกับงานวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น (2540) กล่าวว่า การรวมกลุ่มเป็นองค์กรในชุมชนนั้นเป็นสิ่งที่ดีแต่ก็มีข้อเสียที่สำคัญคือมีความยากลำบากกว่าในการรวมกลุ่มที่ต้องอาศัยความอดทนเป็นอย่างยิ่ง

จากผลการวิจัยที่ได้สิ่งที่ควรนำมาพิจารณาคือการมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มเกษตรกรแบบผสมผสาน เพราะมีส่วนทำให้กลุ่มเกษตรกรมีศักยภาพในการดำเนินกิจกรรมไปสู่ความสำเร็จสอดคล้องกับการกล่าวของ Uphoff and Cohen (1991) เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมกับการพัฒนาศักยภาพคือผลของการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดการรวมพลังที่จะสร้างอำนาจต่อรองให้ชุมชนมีศักยภาพเป็นของตัวเอง สร้างปฏิสัมพันธ์อันดีมีความสามัคคีในระหว่างสมาชิกของชุมชนซึ่ง Uphoff and Cohen เห็นว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนถือได้ว่าเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนและการเพิ่มขีดความสามารถของประชาชนแต่ก็ต้องตระหนักว่าการมีส่วนร่วมที่แท้จริงก็คือต้องเป็นผู้มีส่วนร่วมคิดร่วมวางแผนร่วมดำเนินการและร่วมดูแลกำกับตลอดจนติดตามประเมินผล

3. ผลการศึกษาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสาน

ผลการศึกษาองค์ความรู้การทำธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานโดยการนำเกษตรกรกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ไปศึกษาดูงานในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ และ

ถอดประสบการณ์จากการศึกษาดูงานเป็นองค์ความรู้เพื่อนำมาใช้พัฒนาตนเอง สรุปได้ดังนี้ คือ องค์ความรู้ด้านการเกษตร การแสวงหาความรู้ การรวมกลุ่มและบริหารกลุ่ม บริหารจัดการกลุ่ม การมีส่วนร่วม การถ่ายทอดความรู้ ผู้นำท้องถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น ภายหลังการศึกษาดูงานจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่ประสบผลสำเร็จแล้วเกษตรกรสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ยังคงสนใจเรียนรู้วิธีการต่างๆ เช่น การทำน้ำหมักชีวภาพ การทำปุ๋ยหมักชีวภาพ และการทำบัญชีครัวเรือน เพื่อนำองค์ความรู้ต่าง ๆ เหล่านี้มาช่วยพัฒนาตนเองและสมาชิกให้สามารถดำเนินกิจกรรมต่อไปได้เห็นผลสำเร็จ

4. ผลการพัฒนาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่

จากผลการดำเนินงานด้านการศึกษาองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสาน ทีมวิจัยและผู้ทรงคุณวุฒิได้ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์และสามารถพัฒนาหลักสูตรการจัดการองค์ความรู้ด้านธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชนบ้านบางใหญ่ให้สามารถบริหารจัดการกลุ่มด้วยตนเองได้และสามารถนำหลักสูตรที่ได้ไปใช้ในการพัฒนากระบวนการดำเนินงานของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่อื่นๆ โดยหลักสูตรมีหน่วยการเรียนรู้ทั้งหมด 8 หน่วย คือ ให้ความรู้ความเข้าใจกระบวนการของธุรกิจเกษตรและการจัดการ การดำเนินงานรูปแบบวิสาหกิจชุมชน การเกษตรแบบผสมผสาน การทำน้ำหมักและปุ๋ยหมักชีวภาพ การทำบัญชีครัวเรือน เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการธุรกิจเกษตรแบบผสมผสาน และการตลาด ภายใต้การดำเนินงานรูปแบบวิสาหกิจชุมชน

ตลอดจนการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางแก้ไข ปัญหาครอบคลุมการจัดการธุรกิจเกษตรแบบผสมผสานเพื่อพัฒนาวิสาหกิจชุมชน และคณะผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำสื่อสารสนเทศเพื่อประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินกิจกรรมของกลุ่มให้กับผู้ที่สนใจแต่ในส่วนของแต่ละกรเองไม่สามารถจัดทำสื่อได้เองเพราะไม่มีความถนัดและยังขาดความรู้ในเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งสอดคล้องกับ ดลกร ขวัญคำ (2553) ในการศึกษาการพัฒนาารูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน สำหรับด้านการพัฒนาระบบฐานข้อมูลสำหรับระบบสารสนเทศและระบบฐานความรู้กลุ่มเกษตรกรยังขาดความรู้ในการเรื่องเทคโนโลยีสารสนเทศไม่มีความถนัดในการใช้เครื่องมือทางเทคโนโลยีและกลุ่มเกษตรกรไม่เห็นความสำคัญของระบบฐานความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ทำให้ระบบฐานความรู้ของธุรกิจเกษตรอินทรีย์ยังไม่บรรลุผล

จากผลการศึกษาคั้งนี้ มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางดำเนินงานการจัดการองค์ความรู้

1.1 วิทยาลัยชุมชน ควรนำผลจากการพัฒนาองค์ความรู้ทำการวิพากษ์หลักสูตรและเสนอผ่านความเห็นชอบต่อคณะกรรมการสภาวิทยาลัยชุมชนเพื่อนำไปถ่ายทอดให้กับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนกลุ่มอื่น ๆ ที่มีความสนใจในการบริหารจัดการกลุ่มและสามารถนำไปพัฒนาตัวเกษตรกรได้

1.2 การดำเนินการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังคงมีความสำคัญ ดังนั้นจึงควรแนะนำให้กลุ่มเกษตรกรมีการจัดระดมความคิดเห็นมีการพบปะกันเองอย่างสม่ำเสมอ

ตลอดจนการสนับสนุนให้กลุ่มออมทรัพย์ที่สมาชิกทุกคนเป็นสมาชิกให้มีการเติบโตสามารถนำไปใช้สนับสนุนกิจกรรมทางการเกษตรของแต่ละกลุ่มกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การสร้างและพัฒนาองค์ความรู้ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในการดำเนินกิจกรรมต่างๆโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสมาชิกภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มรวมทั้งนักวิชาการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหน่วยงานของภาครัฐภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาจะต้องเข้าไปมีบทบาทในการให้องค์ความรู้แก่กลุ่มเกษตรกรอย่างต่อเนื่องทั้งในเรื่องของการบริหารทรัพยากรบุคคลการจัดการกลุ่มตลอดจนความรู้เกี่ยวกับการสร้างและพัฒนาเครือข่ายเพื่อให้กลุ่มเกษตรกร

2.2 ในการดำเนินงานวิจัยครั้งต่อไปควรทำการเปรียบเทียบรายได้รายจ่ายและการใช้ปัจจัยการผลิตระหว่างก่อนและหลังการรวมเป็นกลุ่ม อันจะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณที่ช่วยทำให้ทราบถึงความสามารถพึ่งพาตนเองได้มากน้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

- ดลกร ขวัญคำ. 2553. การพัฒนารูปแบบการจัดการธุรกิจเกษตรอินทรีย์เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิสาหกิจชุมชนอย่างยั่งยืน. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ธนรักษ์ เมฆขยายและศุภลักษณ์ ล้อมลาย. 2553. กระบวนการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรเศรษฐกิจพอเพียงตามแนวเกษตรทฤษฎีใหม่ในอำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยแม่โจ้
- พลสวัสดิ์ อาจละกะ, สมพร อิศรานุรักษ์และรัศมี ศิริทวีป. 2536. รายงานเกษตรยั่งยืนอนาคตของการเกษตรไทย 2536. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- นันทิยา แสนโกศิก. 2549. รายงานการวิจัยวิสาหกิจชุมชนกรณีศึกษา : การทำคูกี้จ้ำเมืองอาชีพท้องถิ่น ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแม่ตาดตำบลห้วยทรายอำเภอสันกำแพงจังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่ : คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรเชษฐ์ ชาวเหนือ. 2544. การศึกษาเปรียบเทียบความเป็นไปได้ทางการเงินของการทำเกษตรเชิงพาณิชย์และเกษตรทฤษฎีใหม่ในจังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์เกษตร), มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สิน พันธุ์พินิจ. 2544. การส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ : บริษัทรวมสาส์น (1977) จำกัด.
- สำนักงานจังหวัดพังงา. 2555. แผนพัฒนาจังหวัดพังงา ปี พ.ศ. 2557-2560. [ระบบออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.pngo.moph.go.th/phocadownload/news/plan-phangnga.pdf>. (3 มี.ค.56.)
- สมใจ ยาป่าคาย. 2545. แนวทางการพัฒนากลุ่ม/เครือข่ายเด็กและเยาวชนโดยการสนับสนุนของชุมชนตำบลน้ำพี้อำเภอทองแสนขันจ.อุตรดิตถ์. แหล่งที่มา : <http://www.vijai.org>. (14 ก.ย. 56)
- สถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยขอนแก่น. 2540. องค์กรชุมชน : กลไกเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาสังคม. กรุงเทพฯ : แปลนพริ้นติ้ง.
- Uphoff, N. and Cohen, J.M. 1991. Rural Development Participation : Concepts and Measures for Project Design, Implementation and Evaluation. Itchaya, NY : Rural development Committee, Cornell University.